

Merja Mäkisalo-Ropponen sd ym.

Kirjallinen kysymys toimenpiteistä kehitysvammaisten työllistymisen lisäämiseksi

Eduskunnan puhemiehelle

Suomessa on noin 40 000 kehitysvammaista henkilöä, joista työikäisiä on noin 25 000. Heistä vain noin 2—4 prosenttia on palkkatyössä. Kehitysvammaliiton arvion mukaan 3 000 kehitysvammaista voisi työllistyä välittömästi palkkatyöhön, jos työnantajat saisivat oikeanlaista tietoa ja tukea. Suurin osa työikäisistä kehitysvammaisista eli noin 15 000—16 000 on mukana vammaispalvelujen työ- tai päivätoiminnassa.

Yhä useammalla kehitysvammaisilla on myös nykyisin ammattikoulutus, ja he voivat tehdä monenlaisia työtehtäviä normaalissa palkkatyössä, jos saisivat oikeanlaista työvalmennusta. Kehitysvammaisia palkkatyöhön palkanneet ovat Kehitysvammaliiton selvityksen mukaan pääsääntöisesti olleet erittäin tyytyväisiä.

Avotyöksi tai avotyötoiminnaksi kutsutaan sitä, kun kehitysvammainen sosiaalihuollon palveluna työskentelee tavallisella työpaikalla. Avotyössä on tällä noin 2 300 kehitysvammaista. Työstä ei solmita työ sopimusta eikä sitä siten tehdä työsuhteessa, vaan huoltosuhteessa: avotyötä tekevä henkilö on työpaikalla sosiaalihuollon palvelun asiakkaana, ei työntekijänä. Avotyöstä sopivat keskenään palvelun järjestäjänä toimiva kunta tai kuntayhtymä sekä organisaatio, jolle avotyötä tehdään.

Kehitysvammainen henkilö ei saa avotyöstä palkkaa, vaan sosiaalitoimi voi maksaa hänelle verottomana avustuksena työosuusrahaa korkeintaan 12 euroa päivässä. Kun henkilö ei ole työsuhteessa työnantajaan, hän ei saa muutakaan työsuhteeseen perustuvaa turvaa tai oikeuksia, kuten irtisanomissuojaa tai vuosilomaa.

Työvalmennustoiminnan vahvistaminen on tärkeä lenkki kehitysvammaisten työllisyyden vahvistamisessa. On tärkeää huomata, että kehitysvammaisen työllistyminen edellyttää usein aluksi rinnalla kulkemista ja siksi työvalmentajia tulisi saada lisää auttamaan työsuhteen alun haasteissa. Työvalmentajien lisäämisen myötä myös työnantajat saavat lisää tietoa kehitysvammaisten työllistämisestä ja esimerkiksi palkkatuen ja työolosuhteiden järjestelytuen mahdollisuudesta.

Työnteosta tulisi tehdä myös aina kannattavaa. Suurin osa kehitysvammaisista on työkyvyttömyyseläkkeellä ja haluaa työskennellä joko kokoaikaisesti tai osa-aikaisesti. Työkyvyttömyyseläkkeellä oleva saa ansaita korkeintaan 784 euroa kuukaudessa. Jos palkka on tätä suurempi, eläkettä ei makseta.

Kirjallinen kysymys KK 305/2019 vp

Jotta työnteko olisi kannattavaa kehitysvammaiselle, hänen tulee ansaita alle 784 euroa tai yli 1 700 euroa kuukaudessa. Tämä kannustinloukku voidaan korjata niin kutsutulla lineaarisella mallilla, jossa eläke pienenee vähitellen palkkatulon kohotessa. Lineaarinen malli helpottaisi myös muiden vammaisten ja pitkäaikaissairaiden tilannetta.

Kehitysvammaisten työllistymistä helpottaisi myös tuettu oppisopimuskoulutus, jossa opiskelijan rinnalla toimii työhönvalmentaja. Ongelmana tällä hetkellä on kuitenkin se, että laki ammatillisesta koulutuksesta edellyttää oppisopimuskoulutuksessa vähintään 25 työtunnin viikkoa. Kehitysvammaisen voi kuitenkin edellä mainitun ansaintarajan puitteissa tehdä maksimissaan 18 tunnin työviikkoa. Tarvitaan lakimuutosta, jossa oppisopimuskoulutus mahdollistuisi myös 18 tunnin työviikkona.

Suomessa tulisi myös selvittää niin sanotun kiintiölain käyttöönottoa. Muun muassa Saksassa vähintään 20 työntekijää työllistävän työyhteisön on palkattava viisi prosenttia työvoimastaan vammaisen statuksen omaavia henkilöitä tai vaihtoehtoisesti maksettava kuukausittaista sakkomaksua integraatiovirastolle.

Kehitysvammaiset ovat laaja joukko erilaisia ihmisiä, ja heidät tulee kohdata aina yksilöinä. Monet ovat koulutettuja ja halukkaita osallistumaan entistä enemmän työmarkkinoille. Parhaimpiin tuloksiin pääsemme, kun löydämme heidän taustaansa ja elämäntilanteeseensa sopivat ratkaisut vahvistamaan heidän polkuaan kohti työllistymistä heitä itseään kuunnellen ja yhdessä toimien.

Kirjallinen kysymys Eduskunnan VAMYT-ryhmän puolesta, Merja Mäkisalo-Ropponen ym.

Edellä olevan perusteella ja eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ään viitaten esitämme asianomaisen ministerin vastattavaksi seuraavan kysymyksen:

Miten hallitus aikoo vahvistaa kehitysvammaisten työllistymisen mahdollisuuksia avoimille työmarkkinoille normaaliin palkkatyöhön sekä kehitysvammaisille suunnattuja työllisyyspalveluita,

millä aikataululla on tarkoitus lisätä kehitysvammaisille suunnattuja työhönvalmennuspalveluita kattavasti eri puolilla Suomea,

milloin hallituksella on tarkoitus purkaa työllistymisen kannustinloukkuja niin kutsutun lineaarisen mallin avulla,

miten hallitus mahdollistaa kehitysvammaisten tuettuun oppisopimuskoulutukseen osallistumisen eli työhönvalmentajien lisäämisen lisäksi muuttaa lakia niin, että oppisopimusopiskelu on mahdollista 18 tunnin työviikkona ja

aikooko hallitus selvittää niin kutsutun kiintiölain käyttöä?

Kirjallinen kysymys KK 305/2019 vp

Helsingissä 8.11.2019

Merja Mäkisalo-Ropponen sd

Veronica Rehn-Kivi r

Noora Koponen vihr

Mari Rantanen ps

Petri Honkonen kesk

Veronika Honkasalo vas

Anna-Kaisa Ikonen kok

Sari Tanus kd